

УДК 061.2:001.89:001.895

**О.Ф. Оніпко**

*Президент Української академії наук, доктор технічних наук, професор, м. Київ*

## **НЕДЕРЖАВНІ НАУКОВІ УСТАНОВИ ТА МАЛЕ ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО**

Автор наводить низку переваг, які мають малі наукові підприємства, що працюють у сфері інновацій. Наголошено на важливості державної підтримки малих наукових підприємств, розглянуто основні форми стимулювання їхньої діяльності.

***Ключові слова:** малі наукові підприємства, інновації, недержавні наукові установи*

За двадцять років діяльності Українська академія наук (УАН) накопичила достатній досвід створення та організації роботи малих наукових підприємств.

Починаючи з 1991 р. УАН заснувала близько ста різноманітних інститутів з чисельністю працівників до 100 осіб. Цими інститутами створено і впроваджено десятки нових технологій, обладнання, матеріалів тощо. Наукові розробки підприємств УАН відзначено державними преміями України в галузі науки і техніки.

У різних галузях академією засновано низку наукових журналів, які успішно видаються, в тому числі кількома мовами.

Нині можна впевнено стверджувати: малі наукові підприємства знаходяться ближче до кінцевого споживача, виявляють більшу гнучкість і краще пристосовуються до вимог ринку, максимально враховують попит, що зростає, оперативно реагують на структурні зміни в економіці. Наприклад, в електронній промисловості США малі фірми (з персоналом до 100 осіб) становлять майже 90 % загальної кількості підприємств. Відношення кількості інновацій до чисельності наукового персоналу в них у 4 рази більше, ніж у великих фірмах. Із 58 найвидатніших винаходів ХХ ст., здійснених в Америці й Західній Європі, не менш як 46 належать одинакам, людям, які не здобули визнання у великих організаціях.

Інноваційний процес відбувається за такою схемою: наукова ідея — нова технологія — доведення її до промислового використання — отримання нового продукту та його комерціалізація.

Для успішного розвитку інновацій обов'язково необхідна державна підтримка. Завдання держави — створити підприємствам і компаніям однакові умови для конкуренції.

На жаль, в Україні практично немає державної фінансової підтримки малих наукових підприємств. Натомість у США держава в тій чи іншій формі фінансує до третини витрат малих фірм на науково-технічні дослідження та розробки. У Росії діє Фонд сприяння розвитку малих підприємств у науково-технічній сфері, який від імені держави замовляє виробництво нових видів наукомісткої продукції. Фонд надає підтримку близько 10 тис. проектів, залучаючи до фінансування венчурні компанії.

Величезне значення для розвитку інновацій мають інформаційне обслуговування та інформаційний супровід інноваційного процесу, визначаючи рівень інноваційної діяльності в країні.

З метою інформаційного забезпечення новаторів УАН видає журнал “Винахідник і раціоналізатор” і науковий журнал “Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку”. Академія є співорганізатором Міжнародного салону винаходів і нових технологій “Новий час”, який щорічно відбувається в м. Севастополі.

У роботі Салону беруть участь представники понад 30 країн світу. На жаль, найменше серед них наших співвітчизників, що спричинено браком коштів на оплату участі в таких заходах. У багатьох країнах держава частково або повністю компенсує витрати на участь у виставках новацій, і прикро, що цього немає в Україні.

Діяльності малих інноваційних підприємств у нашій країні заважають і бюрократичні перепони, зокрема складність процедур внесення змін до статуту і закриття підприємств, недоступність кредитних ресурсів, проблеми з поверненням ПДВ (наприклад, тільки одному Інституту автоматизованих систем УАН держава заборгувала 1,5 млн грн), вимоги щодо збігу юридичної адреси і місця виробництва продукції. Особливо важкою є участь у тендерах, які проводять державні структури.

Для успішного розвитку національної інноваційної системи потрібно застосовувати такі форми стимулювання малих інноваційних підприємств:

- спростити процедури реєстрації та внесення змін до статуту малих підприємств;
- забезпечити першочергове повернення їм ПДВ;
- компенсувати витрати на участь у міжнародних виставках;
- компенсувати вартість патентних послуг;
- надавати безвідсоткові позики;
- створити фонди впровадження інновацій з урахуванням можливих ризиків;
- надавати державні дотації для розвитку інновацій у галузі охорони природи, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії;
- забезпечити державну фінансову підтримку інформаційних видань у галузі інновацій;

- спростити доступ малих підприємств до участі в тендерах;
- розробити спеціальні програми підтримки молодих вчених і спеціалістів;
- популяризувати в суспільстві інноваційну діяльність.

*Надійшла до редакції 09.09.2011*

**Онипко А.Ф.** *Негосударственные научные учреждения и малое инновационное предпринимательство*

Автор анализирует ряд преимуществ, которые имеются у малых научных предприятий, работающих в сфере инноваций. Сделан акцент на важности государственной поддержки малых научных предприятий, рассмотрены основные формы стимулирования их деятельности.

*Ключевые слова:* малые научные предприятия, инновации, негосударственные научные учреждения

**Onipko O.F.** *Non-state scientific institutes and small innovative entrepreneurship*

Author analyses the adventures of small scientific enterprises that work in the sphere of innovations and researches. The necessity of state support for small scientific enterprises is emphasized and main forms of stimulating activities of small scientific enterprises are stated.

*Keywords:* small scientific enterprises, innovations, non-state scientific institutions